



FAKULTA FILOZOFICKÁ  
ZÁPADOČESKÉ  
UNIVERZITY  
V PLZNI

Katedra filozofie

## PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

**Práce:** bakalářská

**Posudek:** oponentky

**Práci hodnotila:** Mgr. Jitka Paitlová, Ph.D.

**Práci předložil:** Tomáš Müller

**Název práce:** Radikální konstruktivismus Ernsta von Glasersfelda

### 1. CÍL PRÁCE (uved'te, do jaké míry byl naplněn):

Autor v úvodu formuluje, že „cílem práce je představit původ a povahu radikálně-konstruktivistické koncepce poznání, vyložit obsahové jádro radikálního konstruktivismu, které charakterizuje subjekt a jeho mechanismy konstrukce poznání, a uvést epistemologické důsledky radikálního konstruktivismu pro posuzování platnosti poznání“ (s. 1). Tento cíl byl v rámci možností bakalářské práce úspěšně naplněn.

### 2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Autor v práci analyzuje epistemologickou koncepci Ernsta von Glasersfelda – *radikální konstruktivismus*. Jde o teoretický přístup k epistemologii, který zdůrazňuje, že poznání je aktivním konstruktem (resp. formou ontogenetické adaptace) poznávajícího subjektu, jemuž je objektivní realita nepřístupná. Autor se zaměřuje zejména na kybernetickou interpretaci teorie evoluce, kdy Glasersfeld pro účely radikálního konstruktivismu využívá analogie vztahu organismus-prostředí a poznání-realita a rozvíjí tezi, že v rámci evoluční teorie se prostředí projevuje vždy negativně, proto lze pouze říci, že prostředí některé způsoby adaptace umožňuje, nicméně nelze je považovat přímo za správné nebo pravdivé, tzn., že úspěšnost adaptace je zaručena pouze absencí rozporů, nikoliv izomorfií se strukturou prostředí. Autor využívá tento přístup k vlastní kritice Popperova a Albertova kritického realismu – zejména předpokladu na subjektu nezávislé, objektivní reality, která umožňuje ztroskotávání teorií na skutečnosti a jejich intersubjektivní testovatelnost. Ve druhé části práce autor představuje klíčové „evoluční“ východisko Glasersfeldovy epistemologie, jímž je Piagetova teorie kognitivního vývoje jedince, zejména pak na senzomotorické stádium. Glasersfeld vyzdvihuje především schopnost „re-prezentace“ (tj. schopnost zpřítomnit si prožitou skutečnost i bez vjemů), a následnou konstrukci pojmu individuální identity, což Piaget označuje za „malou Kopernikovskou revoluci“ (tj. dítě chápe sebe samo jako věc umístěnou v objektivním světě), a zároveň dochází k simultánní konstrukci pojmů, což zase Glasersfeld označuje za konstruktivistický ekvivalent Kantových apriorních kategorií. Poté se autor zaměřuje na Glasersfeldovo vysvětlení ontogenetické adaptace nejdříve kognitivního ekvilibria (tj. stav, kdy jedinec má relativně koherentní kognitivní výbavu, která mu umožňuje asimilovat nové zkušenosti, a tím dosahovat svých cílů) a poté kolektivního ekvilibria (tj. možnost intersubjektivní koroborace), kde Glasersfeld vychází z Kantova poznatku, že daný subjekt připisuje ostatním subjektům stejné vlastnosti jako sobě. Nakonec autor popisuje Glasersfeldovo pojetí jazyka a konstruktivistické pojetí intersubjektivní komunikace jako kontinuální negativní zpětné vazby v procesu ekvibrace, jejímž výsledkem je konstruktivistický ekvivalent objektivity.

Práce celkově vykazuje vysokou míru náročnosti a v souvislosti s kritikou kritického realismu přináší také vlastní tvůrčí přístup, kdy autor prokázal schopnost nejen analyzovat poměrně komplexní filosofickou koncepci, ale také ji kriticky aplikovat.

**3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):**

Formální úprava práce je v pořádku. Jazykový projev je srozumitelný, gramaticky i stylisticky téměř bezchybný, citace a odkazy na literaturu jsou správně uvedené podle odborných standardů a norem. Grafická úprava je přehledná a členění kapitol logicky strukturované.

**4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):**

Předložená bakalářská práce celkově působí velmi pozitivním dojmem. Autor prokázal poměrně hluboké porozumění koncepci radikálního konstruktivismu u nás dosud málo známého filosofa Ernesta von Glasersfelda a nadto schopnost kriticky reflektovat jeho principy. Silnou stránkou práce je autorův systematický přístup a srozumitelná analýza klíčových epistemologických předpokladů Glasersfeldova přístupu se zaměřením na kybernetickou evoluční teorii i následné objasnění zdrojů radikálního konstruktivismu v Piagetově vývojovém modelu. Originalita autorových myšlenek je patrná zejména v diskusích o epistemologických důsledcích radikálního konstruktivismu a srovnání s jinými filosofickými přístupy (především kritickým realismem). Oceňuji také značné penzum prostudované primární literatury (přes 20 textů od Ernsta von Glasersfelda). Vyloženě slabé stránky práce nenacházím.

**5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):**

1. V čem konkrétně Glasersfeldův radikální konstruktivismus navazuje na transcendentální idealismus Immanuela Kanta a v čem se od něj naopak liší?
2. Jak bys odpověděl na následující námitku vůči radikálnímu konstruktivismu z pozic kritického realismu: Z pohledu kritického realismu je problematické tvrzení, že úspěšné teorie nejsou v kontaktu s realitou, zatímco neúspěšné teorie ano, avšak nemohou ji pozitivně vymezit. Kritický realismus tvrdí, že úspěšné teorie, které obstojí v testování a kritice, jsou v kontaktu s objektivní realitou a poskytují o ní dočasně a aproximativně pozitivní poznatky. Navíc pokud teorie umožňují přesné předpovědi a technologické aplikace, je pravděpodobné, že odrážejí aspekty objektivní reality.
3. A jak bys odpověděl na obecné námitky vůči radikálnímu konstruktivismu, které poukazují na jeho relativistické, agnostické, ba dokonce solipsistické důsledky?

**6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):**

VÝBORNĚ

Datum: 26.5.2024

Podpis: